

Krafternas mästare

Skulptören Claes Hakes monumentala verk är ett slags kraftmätning mellan konstnärens bearbetning och naturens urkraft.

- Många gånger blir resultatet bäst när man låter stenen få vara just sten, säger han.

TEXT **PETER WILLEBRAND**

”Jag har alltid varit styv i korken och lite uppkäftig.”
 Claes Hake sammanfattar ett mångsidigt konstnärskap som sträcker sig över sex decennier. Materialmässigt har det varit en tidsresa bakåt. Det som på 60-talet startade med politiskt laddade plastskulpturer som Amerikanaren, ett slags förvridet älghorn målat i amerikanska flaggans färger som beställaren HSB tackade nej till strax innan det skulle installeras, övergick till en ”bronsålder” innan Claes Hake hamnade i den stenålder som varit hans mesta hemvist de senaste decennierna. Även hans teckningar har under senare år fått stor uppmärksamhet med egna utställningar.

Tecknandet har funnits med hela tiden, som ett andningshåll skilt från skulptörens vardag.

– Det ger en frihet, nästan som en tvagning, säger han.

Claes Hake räknar själv till ett 150-tal skulpturer i Sverige och drygt 20 i Danmark, han är också representerad i en rad andra länder, bland annat Tyskland, Norge och USA, där han också bodde under många år innan han återvände till Sverige.

Det är de monumentala stenskulpturerna som de flesta förknippar Claes Hake med. De skjuter upp ur berggrunden, och med korta namn som *Port*, *Arch*, *Dogon*, *Bohuslän*, *Slägga* och *Wall Street* vrider de på perspektiv och blir levande.

– Något ska de ju heta, och tolkningen ligger alltid hos personen som betraktar, brukar Claes Hake svara när någon frågar vad namnen står för.

Bågformen och stenens råa kilade yta återkommer ofta i hans verk, som ett slags kraftmätning mellan konstnärens bearbetning och naturens urkraft.

Verken beskrivs ofta som platsspecifik konst, konst som utgår från miljön som verket står i. Men Claes Hake själv är inte så förtjust i begreppet. Han tycker att det har blivit ett slags modeord som politiker ofta använder för att lättare kunna motivera varför ett verk ska placeras i en viss offentlig miljö. Claes Hake har en mer pragmatisk syn på sina stora stenskulpturer. Det finns en krass verklighet bakom många av dem, konstaterar han.

– Mycket av den konst som vi ser i offentliga miljöer är resultatet av tävlingar, och för att vinna tävlingar krävs att man kan arbeta kostnadseffektivt. Då är sten ett mycket bra och hållbart material, som finns färdigt i naturen och kan bearbetas med många olika metoder. Många gånger blir resultatet bäst när man låter stenen få vara just sten.

De stora och tunga skulpturerna är krävande på andra sätt, inte minst vad gäller logistik med transporter och montering. Stenskulpturen *Wall Street* är till exempel 20 meter lång, 11 meter hög och 100 ton tung. Den stod tidigare på Pilane på Tjörn, men flyttades för snart tio år sedan till den privata skulpturparken på Restad gård i Vänersborg. Bara monteringen tog ett par dagar.

– Det krävs kranar för att få skulpturerna på plats, säger Claes Hake som själv brukar delta i arbetet med montering för att resultatet ska bli enligt hans vision.

Kostsamma transporter är en av flera anledningar till att Claes Hakes skulptur *Slägga* sedan i höstas är en permanent del av Udden skulpturpark i Hunnebostrand. Tanken var från början att den skulle transporteras tillbaka till Claes Hake, men

◀ Claes Hake målar på nepalesiskt handtillverkat papper.

FOTO: LARS ADARVE

Claes Hake
i sin verkstad
i Göteborg.

FOTO: LARS ADARVE

lokala Hunnebostrands samhällsförening väckte förra året tanken på att i stället köpa verket och låta det stå kvar på platsen där det rotat sig sedan installationen 2017.

För att klara finansieringen ordnande föreningen en insamling där sponsorer kunde bidra med olika belopp. Skulle man lyckas få ihop ett tillräckligt stort belopp garanterade Sotenäs kommun beloppet som redan var budgeterat för att transportera tillbaka skulpturen. Upplägget höll, och 29 oktober ”nyinvigdes” verket under närvaro av Claes Hake. Skulpturen hade då även fått sällskap av två stenbänkar och en sponsortavla i samma Tosene Grå Bohus som *Slägga* skapats av. Sponsortavlan återger en kort text av Claes Hake där han ger sin syn på att verket nu får stanna kvar i landskapet:

”Skulpturen gör sig inte själv, men här står han bra.
Här får han klara sig själv.”

De två, lite kärva, meningarna är på något sätt typiska för Claes Hake. Han ger sällan uttryck för en vilja att intellektualisera över sin konst, även om han i intervjuer har erkänt att han åtminstone vill bli bekräftad för den. Det är skapandet som står i förgrunden, och när verket är klart får det alltså ”klara sig själv”, ungefär som barnet som flyttar hemifrån och på egen hand måste klara ut hur det är ställt med livet.

– Och jag har heller inget personligt favoritverk, många brukar fråga om det, säger han.

Men man får inte göra vad som helst med Claes Hakes skulpturer. Historien om vad som hände med hans skulptur *Bohuslän* är en historia värdig en Lars Molin-skröna. I början av 80-talet

placerades *Bohuslän* vid ett spår på Centralstationen i Göteborg för att välkomna resenärer till staden. När X2000-tågen några år senare började rulla fick den flytta på sig för att ge plats åt den utrustning som användes för att polera tågsätten. Så småningom hamnade *Bohuslän* på en rangerbangård där en chef beslutade att verket skulle sågas upp och säljas som skrot – utan att informera Claes Hake. Det gjorde i stället pressen som hade fått nys om det självsvåldiga tilltaget. Och då tog det inte bara hus i helsike – hela storyn tog en ny vändning. ”SJ kände ett visst obehag”, skriver Claes Hake själv i en text i konstnärsstidningen *Omkonst* där han sammanfattar förloppet ur sitt perspektiv. Rubriken är *Konsten att döda skulptur*.

I dag står *Bohuslän* åter utanför stationen, men är placerad mot stadsdelen Nordstan. Den möter resenärerna som ett slags tack för besöket.

– Det var någon ny chef som ville visa framfötterna, och jag kan ångra att jag inte gick hårdare fram den gången, sammanfattar Claes Hake historien.

Claes Hakes fysiska uppenbarelse är inte helt olik hans robusta skulpturers, och han kan obehindrat växla mellan skraddarsydd svart kostym och arbetsoverall. Han är medveten om det själv och återberättar en historia om när han iförd mörk kostym besökte ett av Hallindens Granits stenbrott för många år sedan. En liten pojke sprang omkring bland blocken och stötte plötsligt på Claes Hake.

– Han vände tvärt och sprang till sin pappa och ropade: Pappa, en mördare!

Skulpturen *Slägga*
står nu permanent
på Udden skulptur
i Hunnebostrand.

FOTO: KERSTIN LINDELL

*”Skulpturen gör sig inte själv, men här står han bra.
Här får han klara sig själv.”*

Skulpturen *Bohuslän* – brons, natursten och gatsten – finns nu mellan centralen och Nordstan i Göteborg.

Montering av *Wall Street* i Pilane i Bohuslän.

Pappan var Tage Lundgren, en av svensk stenindustris verkliga profiler, och pojken var Jörgen Lundgren, i dag vd för Hallindens Granit.

– Tage är för övrigt en av dem som brukar säga att skulpturerna blir bäst om stenen får vara så naturlig som möjligt.

Claes Hake rör sig hemvant i de bohuslänska stenbrotten när han söker efter stenmaterial. Han är även ofta i Norge, framför allt i brotten där man bryter den populära larvikiten.

– Ibland ringer någon som Tage upp och berättar att han har hittat ett block som han tror skulle vara intressant för mig – och ibland hittar jag dem själv. Man ser något som talar till en, ett slags känsla.

– Det kanske inte alltid blir något direkt, men jag köper på mig blocket och tar det till min ateljé.

I verkstaden finns alla typer av verktyg som han behöver för att bearbeta stenen. Claes Hake hugger själv och skulpturerna vittnar om att han besitter stora kunskaper om stenens egen natur, något som man bara kan tillägna sig genom att dagligen arbeta med den under lång tid.

– Men jag är inte som stenhuggaren som har förmågan att läsa av och arbeta med stenens klov, borst och svall. Det är på en helt annan nivå, en konst i sig.

Claes Hake kom som 18-åring in på Valands konstskola, där han senare även kom att verka som lärare i skulptur. Nu är han 77 år och arbetet med de stora stensulpturerna är en fysisk utmaning för vem som helst.

– Jag har varit privilegerad som har fått arbeta med så många olika uppdrag under alla år.

Ett av de mer udda inslagen är när Claes Hake på 1970-talet gjorde scenografin till Nationalteaterns barnpjäs *Sagan om ormen*. Dekoren bestod av ett hopfällbart och öppningsbart slott med namnet Hakeborg.

– Dekoren blev också en del av ett skivomslag. Jag umgicks mycket i de kretsarna och blev bland annat kompis med Totta.

På plattan *Ta det som ett löfte ... ta det inte som ett hot* är instrumentella *Vallanslåt* tillägnad "Hake".

Enligt förteckningen medverkar Claes Hake själv, på "skulptur och sång". En oslagbar kombination. ■